

* Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

** Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk

PIOTR PONIATOWSKI*

piotr.poniatowski@umcs.pl

ORCID: 0000-0001-9712-0663

WOJCIECH RADECKI**

ORCID: 0000-0002-9755-9235

Przestępstwa udaremniania lub utrudniania wykonania rozstrzygnięcia urzędowego w prawie czechosłowackim, słowackim i czeskim na tle rozwiązań polskich. Część pierwsza

Offences of Preventing or Obstructing the Execution of an Official Decision
in Czechoslovak, Slovak and Czech Law in Relation to Polish Solutions. Part One

WPROWADZENIE

Respektowanie rozstrzygnięć urzędowych jest jednym z fundamentów utrzymania ładu społecznego. Człowiek z natury swojej bywa niepokorny, w związku z czym dawno już wymyślono koncept państwa, czyli organizacji, która ma prawo przymuszać swoich członków do zachowań, których sami ze swej woli by nie podjęli. Anarchistyczne wizje życia społeczności może i łatwo niektórym snuć, lecz chyba każdy powinien mieć świadomość, że realizacja tych wizji *summa summarum* dla większości ludzi byłaby niekorzystna. Osoba, wobec której zapadło jakieś rozstrzygnięcie, już przynajmniej raz nie podporządkowała się zasadom określonym w danym społeczeństwie (zniszczyła lub ukradła cudzą rzecz, oszukała kogoś, spowodowała u kogoś uszczerbek na zdrowiu, nie zwróciła pożyczki itd.). Kolejne niepodporządkowanie się woli państwa, która jest wyrażana w decyzji kompetentnego organu, jest czasem na tyle społecznie szkodliwe, że prawodawca opatruje takie zachowanie sankcją karną. Zakreślenie adekwatnego kręgu penalizacji wymaga jednak uwzględnienia zasady subsydiarności prawa karnego

i proporcjonalności reakcji karnej. Jest to kwestia z pewnością trudna, ale nie powinna być pomijana. Często można by popaść w błędne koło „nadregulacji” karnej, która „po ludzku” byłaby uzasadniona, jednakże mogłaby nie uwzględniać wskazanych wyżej zasad. Załóżmy, że zadajemy stu osobom następujące pytanie: Czy uważa Pani/Pan, że zawinione niewykonanie wyroku sądowego przez pozwanego, który przegrał sprawę cywilną (np. niezapłacenie kwoty pieniężnej zasądzonej na rzecz powoda), powinno stanowić przestępstwo? Wydaje się, że nie ryzykując błędu, można stwierdzić, iż większość z tych osób – a jeśli byłaby to grupa wyselekcjonowana spośród takich, które kiedyś miały okazję toczyć spór sądowy o zwrot pożyczonych pieniędzy, to prawie wszystkie – odpowiedziałyby na to pytanie twierdząco. Zapewne taki pogląd wynikałby z poczucia, że nie ma nic skuteczniejszego niż reakcja prawnokarna. Trudno ocenić, ile w tym prawdy, ale na pewno czasem nie da się inaczej porządkować niektórych aspektów życia społecznego niż przez zagrożenie karą. Pytanie jednak, czy wspomniane w przykładzie zachowanie powinno spotykać się z sankcją karną. Na pewno powinny na nie odpowiedzieć osoby tworzące prawo.

Celem artykułu jest przedstawienie rozwiązań prawnokarnych obowiązujących we wzmiankowanym zakresie u południowych sąsiadów Polski. Tłem dla rozważań muszą być jednak regulacje obowiązujące w Polsce. Już we wstępnej części opracowania można wskazać, że Słowacja i Czechy – choć bliskie naszemu państwu geograficznie – odbiegają od Polski, jeśli chodzi o politykę tworzenia prawa karnego. Kolejnym celem artykułu jest próba ustalenia, czy niektóre z rozwiązań słowackich i czeskich mogą być wykorzystane przez polskiego ustawodawcę.

W niniejszej, pierwszej części artykułu znajdują się uwagi wprowadzające do czechosłowackiego, słowackiego i czeskiego prawa karnego, uwagi historyczno-prawne dotyczące interesujących nas przestępstw, a także rozważania odnoszące się do stanu prawnego obowiązującego w Słowacji i Czechach.

WPROWADZENIE DO CZECHOSŁOWACKIEGO, SŁOWACKIEGO I CZESKIEGO PRAWA KARNEGO

O czechosłowackim prawie karnym można mówić dopiero od 1950 r. (w międzywojennej Czechosłowacji obowiązywały przepisy austriackie na ziemiach czeskich oraz przepisy węgierskie na ziemiach słowackich), kiedy w ramach tzw. prawniczej dwulatk (1948–1950) doszło do kodyfikacji podstawowych gałęzi prawa czechosłowackiego. W odniesieniu do prawa karnego były to cztery uchwalone tego samego dnia, 12 lipca 1950 r., ustawy: Kodeks karny¹, Kodeks

¹ Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, dalej: TrZ 1950. Czeskie (i słowackie) akty prawne powołuje się w ten sposób, że po literze „č” (*číslo*, tj. numer) następuje pozycja, pod którą akt został

postępowania karnego², Kodeks karny administracyjny³ i Kodeks postępowania karno-administracyjnego⁴.

Wtedy można było jeszcze utrzymywać, że prawo karno-administracyjne pozostaje w ramach szeroko rozumianego prawa karnego. Zasadnicza zmiana nastąpiła w 1961 r., kiedy została uchwalona najpierw (26 czerwca 1961 r.) ustawa o zadaniach rad narodowych przy zapewnianiu socjalistycznego porządku⁵, która była w istocie ustawą o wykroczeniach, ponieważ po „ideologicznym” wstępie zawierała przepisy materialne i procesowe prawa wykroczeń, a po kilku miesiącach (27 października 1961 r.) nowy czechosłowacki Kodeks karny⁶ i jednocześnie nowy Kodeks postępowania karnego⁷. Doszło wówczas do definitywnego odseparowania prawa wykroczeń od prawa karnego; prawo wykroczeń przeszło do prawa administracyjnego i ten stan prawny został utrzymany po „aksamitnej rewolucji” z listopada 1989 r. Po zmianie nazwy państwa na Czeską i Słowacką Republikę Federacyjną, co nastąpiło w 1990 r., ukazały się ustawy o wykroczeniach odrębne dla części czeskiej⁸ i słowackiej⁹ (pod względem treści niemal identyczne). Ustawa słowacka obowiązuje do dziś, natomiast ustawa czeska została w następstwie wielkiej reformy prawa wykroczeń z lat 2016–2017 zastąpiona podstawową ustawą o wykroczeniach¹⁰ zawierającą część ogólną i procesową oraz dodatkową ustawą o niektórych wykroczeniach¹¹ zawierającą znamiona najczęściej popełnianych wykroczeń, którym to ustawom towarzyszy około 250 ustaw administracyjnych typizujących wykroczenia.

Czechosłowacki Kodeks karny obowiązywał w Słowacji do 31 grudnia 2005 r., po czym został zastąpiony nowym słowackim Kodeksem karnym, uchwalonym 24 czerwca 2005 r.¹² Jednocześnie czechosłowacki Kodeks postępowania karnego został zastąpiony nowym słowackim Kodeksem postępowania karnego¹³. W Czechach czechosłowacki Kodeks karny obowiązywał do 31 grudnia 2009 r.,

opublikowany w oficjalnym organie promulgacyjnym (Sbírka zákonů w języku czeskim, Zbierka zákonov w języku słowackim), łamana przez rok pierwszej publikacji (bez względu na ewentualne późniejsze teksty jednolite) i zakończona literami oznaczającymi skrótowiec tego organu, tj. „Sb.” w Czechach lub „Zb.” w Słowacji w ramach Czechosłowacji bądź „Z.z.” w samodzielnej od 1993 r. Słowacji.

² Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

³ Zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní.

⁴ Zákon č. 89/1950 Sb., o trestním řízení správním (trestní řád správní).

⁵ Zákon č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku.

⁶ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, dále: TrZ 1961.

⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁸ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

⁹ Zákon č. 372/1990 Zb., o priestupkoch.

¹⁰ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

¹¹ Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

¹² Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, dále: sl.TrZ.

¹³ Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok.

po czym został zastąpiony nowym czeskim Kodeksem karnym, uchwalonym 9 stycznia 2009 r.¹⁴ W mocy pozostał natomiast wielokrotnie nowelizowany czechosłowacki Kodeks postępowania karnego z 1961 r.

Cechą charakterystyczną zarówno czeskiego, jak i słowackiego prawa karnego jest to, że jedynym aktem prawnym, w którym mogą być typizowane przestępstwa, jest kodeks karny. Kategoria przestępstw „pozakodeksowych” w Czechach i Słowacji nie istnieje.

PRZESTĘPSTWO UDAREMNIANIA LUB UTRUDNIANIA WYKONANIA ROZSTRZYGNĘCIA URZĘDOWEGO W SŁOWACJI I CZECHACH W PERSPEKTYWIE HISTORYCZNEJ

Odnośne typizacje pojawiły się już w pierwszym czechosłowackim Kodeksie karnym. Część szczególna TrZ 1950 zawierała rozdział trzeci o przestępstwach przeciwko porządkowi w sprawach publicznych, a w nim oddział drugi o przestępstwach przeciwko administracji ludowej i sądownictwu. W tym oddziale pod wspólnym nagłówkiem „Udaremnianie wykonania rozstrzygnięcia urzędowego” (*Maření¹⁵ výkonu úředního rozhodnutí¹⁶*) ustawodawca czechosłowacki umieścił dwa paragrafy.

Według § 171 TrZ 1950 kara pozbawienia wolności do lat 5 groziła temu, kto umyślnie udaremniał lub utrudniał wykonywanie rozstrzygnięcia rady narodowej, sądu lub innego urzędu lub organu publicznego tym, że:

- a) zniszczył, uszkodził, uczynił bezużyteczną, zataił, przekazał lub usunął rzecz, której dotyczyło to rozstrzygnięcie, albo
- b) uciekł spod straży lub z aresztu.

Z kolei § 172 TrZ 1950 stanowił, że kto z niedbalstwa umożliwi lub ułatwi innemu, aby uciekł spod straży lub z aresztu, zostanie ukarany pozbawieniem wolności do 1 roku.

Znamiona przestępstw przewidzianych w pierwszym z przywołanych paragrafów zostały przejęte w rozszerzonej postaci przez § 171 TrZ 1961 zamieszczony w rozdziale trzecim o przestępstwach przeciwko porządkowi w sprawach publicznych, w jego oddziale szóstym o innym przeszkadzaniu w działaniach organu państwowego. Pod nagłówkiem „Udaremnienie wykonania rozstrzygnięcia urzędowego” (*Maření výkonu úředního rozhodnutí*) przestępstwo z § 171 TrZ 1961 zostało pierwotnie ujęte następująco:

¹⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dále: č.TrZ.

¹⁵ Rzeczownik pochodzący od czasownika *mařit*, tłumaczonego w słowniku czesko-polskim jako ‘niszczyć, psuć, unicestwiać, tracić, marnować’. Tłumaczenie jako ‘udaremniać’ chyba oddaje istotę tego wyrażenia w kontekście badanych przestępstw.

¹⁶ Czeski rzeczownik *rozhodnutí* (słowacki *rozhodnutie*) oznacza przede wszystkim ‘rozstrzygnięcie’, ale także ‘decyzję’, a nawet ‘wyrok’. Posługujemy się tym najszerszym określeniem.

- (1) Kto udaremnia lub istotnie utrudnia wykonanie rozstrzygnięcia rady narodowej, sądu lub innego organu albo organu organizacji społecznej tym, że
 - a) zniszczy, uszkodzi, uczyni bezużyteczną, zatai, przekaże lub usunie rzecz, której dotyczy takie rozstrzygnięcie,
 - b) ucieknie spod straży, z aresztu lub z wykonania kary pozbawienia wolności, albo
 - c) dopuści się poważnego działania, aby udaremnąć cel aresztu lub kary,
 zostanie ukarany pozbawieniem wolności do lat 5, środkiem poprawczym albo karą pieniężną.
- (2) Kto po bezskutecznym podjęciu wobec niego środków w sądowym postępowaniu cywilnym skierowanym na wykonanie decyzji sądu lub przez sąd aprobowanej ugody o wychowaniu nieletnich dzieci, udaremnia wykonanie takiej decyzji lub ugody, zostanie ukarany pozbawieniem wolności do roku albo środkiem poprawczym.

TrZ 1961 nie przejął typizacji znanej § 172 TrZ 1950.

Natomiast w oddziale piątym wskazanego rozdziału trzeciego zawarto przestępstwo poplecznictwa (*Nadržování*). Pierwotne brzmienie § 166 TrZ 1961 było następujące:

- (1) Kto pomaga sprawcy przestępstwa w zamiarze umożliwienia mu uniknięcia ścigania karnego, kary albo środka ochronnego bądź ich wykonania, zostanie ukarany pozbawieniem wolności do lat 3; jeżeli jednak pomaga w ten sposób sprawcy przestępstwa, za które ustawa karna przewiduje karę łagodniejszą, będzie ukarany tą łagodniejszą karą.
- (2) Kto popełnia czyn wskazany w ust. 1 na rzecz osoby sobie bliskiej, nie jest karany, chyba że działa w zamiarze:
 - a) udzielenia pomocy osobie, która popełniła przestępstwo zdrady głównej (§ 91), obalenia republiki (§ 92), terroru (§ 93 i 94), ataku na konstytucyjny ustroj i zdolności obronne republiki (§ 95 i 96), sabotażu (§ 97), szpiegostwa (§ 105) lub inne podobne przestępstwo przeciwko światowemu systemowi socjalistycznemu albo przestępstwo ludobójstwa (§ 259), bądź
 - b) uzyskania dla siebie lub kogo innego korzyści majątkowej.

W tym stanie prawnym z dniem 1 stycznia 1970 r. weszła z życie ustawa z dnia 18 grudnia 1969 r. o występkach¹⁷, wydana w ramach tzw. normalizacji po „praskiej wiośnie” 1968 r. Była to ustawa karna zawierająca przepisy materialne i procesowe odnoszące się do występków. W części ogólnej w § 1 ust. 1 ustawa ta zdefiniowała występki jako zawiniony, dla społeczeństwa niebezpieczny czyn, którego znamiona były wskazane w tej ustawie, a którego niebezpieczeństwo społeczne nie sięgało stopnia społecznego niebezpieczeństwa przestępstwa, dodając

¹⁷ Zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech. Czeski wyraz *přečin* (słowacki *prečin*) oznacza niewątpliwie ‘występek’. Należy wszakże zwrócić uwagę, że ustawa ta została wydana w czasie obowiązywania TrZ 1961, który nie znał podziału przestępstw na zbrodnie i występki, lecz operował jednolitą kategorią „przestępstwa” (*trestný čin* w obu językach). Dlatego „występki” według ustawy z 1969 r. nie były przestępstwami, lecz odrębną kategorią czynów zabronionych pod groźbą kary. Podział przestępstw na zbrodnie i występki (*zločiny a přečiny*) został przywrócony dopiero w nowych kodyfikacjach karnych: słowackiej z 2005 r. i czeskiej z 2009 r. „Przywrócony” dlatego, bo był on znany obowiązującym w międzywojniu przepisom austriackim i węgierskim.

w ust. 2, że czyn, którego stopień niebezpieczeństwa dla społeczeństwa był nieznaczny, nie był występkiem, nawet jeżeli wyczerpywał jego znamiona.

W § 2–12 ustawa typizowała występkę, przy czym zdecydowana większość z nich miała swoje odpowiedniki w TrZ 1961. Rzecz znamieną, że ustawa nie uchyliła przepisów kodeksowych i nie wskazała na wyraźne kryteria odróżniające *trestne činy* według kodeksu i *přečiny* według ustawy, jedynym kryterium był czysto ocenny stopień społecznego niebezpieczeństwa¹⁸. Pozostałe paragrafy ustawy z 1969 r. dotyczyły kwestii procesowych; orzekanie w sprawach o występkę należało do właściwości sądów. Wprowadzony wówczas taki dwupodział czynów zabronionych pod groźbą kary spotkał się później ze zdecydowaną krytyką w literaturze, w której opowiedziano się za włączeniem występków do kodeksu karnego¹⁹.

Do § 171 TrZ nawiązywał § 7 ustawy z 1969 r., który stanowił, że za występki udaremniania wykonania rozstrzygnięcia urzędowego karany były pozbawieniem wolności do 6 miesięcy, środkiem poprawczym lub karą pieniężną do 5000 koron, kto udaremniał lub utrudniał wykonanie rozstrzygnięcia sądu lub innego organu państwowego tym, że:

- a) bez pozwolenia i bez ważnego powodu przebywał w miejscu lub obwodzie, do którego odnosiła się kara zakazu pobytu wymierzona mu przez sąd albo nie przestrzegał ograniczeń nałożonych na niego w związku z wykonywaniem takiej kary, albo
- b) wykonywał czynności, których wykonywanie zostało mu zakazane, albo
- c) odmawiał poddania się dozorowi ochronnemu, leczeniu ochronnemu lub wychowaniu ochronnemu, nałożonego na niego przez sąd, albo w inny sposób, zwłaszcza ucieczką z zakładu, wykonanie takich rozstrzygnięć w sposób istotny utrudniał, albo
- d) w zamiarze uniknięcia spełniania obowiązków pracowniczych w trakcie wykonywania kary pozbawienia wolności symulował chorobę, samowolnie odmawiał przyjmowania pokarmu, szkodził własnemu zdrowiu lub systematycznie i bez ważnego powodu odmawiał wykonania przydzielonej mu pracy.

Ustawa o występkach nie uchyliła § 171 TrZ 1961 i oba przepisy obowiązywały równolegle.

Ustawa z 1969 r., powszechnie przez siły demokratyczne krytykowana, nie tylko ze względów legislacyjnych, lecz także politycznych (ostrze § 7 lit. d) wyraźnie zwracało się przeciwko opozycji politycznej), została wkrótce po rozpoczęciu procesu transformacji ustrojowej w Czechosłowacji uchylona ustawą

¹⁸ M. Horak, O. Rolenc, *Zákon o přečinech. Komentář*, Praha 1975, s. 21.

¹⁹ Zob. np. M. Čič, *Teoretické otázky československého trestného práva*, Bratislava 1982, s. 102–103.

nowelizacyjną z dnia 2 maja 1990 r.²⁰, która znowelizowała § 171 TrZ 1961, nadając mu brzmienie następujące:

- (1) Kto udaremnia lub istotnie utrudnia wykonanie rozstrzygnięcia sądu lub innego organu państwowego tym, że:
 - a) bez pozwolenia i bez ważnego powodu zatrzymuje się w miejscu lub obwodzie, do którego odnosi się kara zakazu pobytu, albo nie dotrzymuje ograniczeń, które zostały nie niego nałożone przez sąd w związku z wykonywaniem tej kary,
 - b) wykonuje czynność, która mu była zakazana,
 - c) odmawia poddania się ochronnemu leczeniu lub ochronnemu wychowaniu, które zostało na niego nałożone przez sąd, albo w inny sposób, zwłaszcza ucieczką z zakładu, wykonanie takich rozstrzygnięć istotnie utrudnia,
 - d) dopuszcza się poważnego działania, aby udaremnąć cel aresztu albo kary,
 zostanie ukarany pozbawieniem wolności do 6 miesięcy albo karą pieniężną.
- (2) Kto udaremnia lub istotnie utrudni wykonanie rozstrzygnięcia sądu lub innego organu państwowego tym, że:
 - a) zniszczy, uszkodzi, uczyni bezużyteczną, zatai, przekaże lub usunie rzecz, której dotyczy takie rozstrzygnięcie, albo
 - b) ucieknie spod straży, z aresztu lub z wykonania kary pozbawienia wolności,
 zostanie ukarany pozbawieniem wolności do lat 5 albo karą pieniężną.
- (3) Kto po bezskutecznym podjęciu wobec niego w sądowym postępowaniu cywilnym zmierzającym do rozstrzygnięcia sądu lub przez sąd aprobowanej ugody o wychowaniu nieletnich dzieci, udaremnia wykonanie takiego rozstrzygnięcia lub ugody, zostanie ukarany pozbawieniem wolności do roku.

Przepis § 171 TrZ 1961 obowiązywał w obu państwach powstałych po podziale Czechosłowacji, przy czym ustawodawcy jeszcze przed nowymi kodyfikacjami karnymi wprowadzili do niego pewne zmiany. I tak ustawodawca słowacki: pozostawił w ust. 1 bez zmian lit. a), po której wprowadził nową lit. b), według której odpowiadał ten, kto zatrzymywał się na terytorium republiki, aczkolwiek wymierzono mu karę wydalenia lub zakazano mu pobytu na tym terytorium; dotychczasową lit. b) oznaczył jako c) bez zmiany treści; dotychczasową lit. c) oznaczył jako d), zmieniając jej treść w ten sposób, że za przestępstwo odpowiadał ten, kto dopuszczał się poważnego działania, aby udaremnąć cel ochronnego leczenia lub ochronnego wychowania nałożonego na niego przez sąd, albo w inny sposób, zwłaszcza ucieczką z zakładu, wykonanie takich rozstrzygnięć istotnie utrudniał; dodał nową lit. e), według której odpowiadał ten, kto nie przestrzegał obowiązków lub ograniczeń nałożonych na niego w ramach dozoru ochronnego; dodał nową lit. f), według której odpowiadał ten, kto bez ważnego powodu nie zgłosił się do odbycia kary bezwarunkowego pozbawienia wolności w terminie określonym przez sąd²¹; dotychczasową treść spod lit. d) ujął jako g) bez zmiany

²⁰ Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon.

²¹ Wprowadzenie lit. f) było zapewne reakcją na wyrok Sądu Najwyższego z 1980 r., którego teza głosiła, że nie może odpowiadać na podstawie § 171 ust. 1 lit. c) TrZ 1961 ten, kto nie zgłasza

brzmienia. Sankcję za przestępstwa z ust. 1 ustawodawca słowacki zaostrzył, podnosząc maksimum kary pozbawienia wolności z 6 miesięcy do 2 lat, bez zmian pozostawiona została alternatywa w postaci kary pieniężnej. Ustawodawca słowacki pozostawił bez zmian ust. 2, a w ust. 3 dodał alternatywę w postaci odpowiedzialności za udaremnianie wykonania wstępnie nałożonego w cywilnym postępowaniu sądowym środka zmierzającego do ochrony osób zagrożonych przemocą. Sankcje karne z ust. 2 i 3 pozostały bez zmian.

Ustawodawca czeski pozostawił w ust. 1 bez zmian lit. a), po której wprowadził nową lit. b), według której odpowiadał ten, kto zatrzymywał się na terytorium republiki, aczkolwiek wymierzono mu karę wydalenia lub zakazano mu pobytu na tym terytorium; dotychczasową lit. b) oznaczył jako c) bez zmiany treści; dotychczasową lit. c) oznaczył jako d), zmieniając jej treść w ten sposób, że za przestępstwo odpowiadał ten, kto dopuszczał się poważnego działania, aby udaremnić cel ochronnego leczenia lub ochronnego wychowania nałożonego na niego przez sąd, albo w inny sposób, zwłaszcza ucieczką z zakładu, wykonanie takich rozstrzygnięć istotnie utrudniał; dodał nową lit. e), według której za przestępstwo odpowiadał ten, kto dopuszczał się poważnego lub ponowionego działania, aby udaremnić rozstrzygnięcie o usunięciu wydane na podstawie przepisu szczególnego²² albo wstępnego zarządzenia sądu; dotychczasową treść spod lit. d) ujął jako lit. f) bez zmiany brzmienia. Niczego nie zmienił w ust. 2, a w ust. 3 do dotychczasowej treści dodał drugą alternatywę, na podstawie której odpowiadał ten, kto dopuszczał się poważnego działania, aby udaremnić rozstrzygnięcie innego organu państwowego dotyczącego wychowania nieletnich dzieci. Sankcje karne pozostały bez zmian.

Na koniec należy dodać, że § 166 dotyczący poplecznictwa uległ w obu państwach drobnym zmianom, jeśli chodzi o zagrożenie karne i zawarty w ust. 2 lit. a) katalog przestępstw.

STAN PRAWNY OBOWIĄZUJĄCY W SŁOWACJI I CZECHACH

1. Prawo słowackie

Z nową kodyfikacją karną jako pierwszy uporał się ustawodawca słowacki. Rozdział ósmy części szczególnej sl.TrZ zatytułowany „Przestępstwa przeciwko porządkowi w sprawach publicznych” (*Trestné činy proti poriadku vo verejných veciach*) składa się z pięciu oddziałów, spośród których piąty został zatytułowany

się do odbycia kary pozbawienia wolności i ukrywa się aż do zatrzymania przez właściwe organy, ponieważ czynu polegającego na udaremnieniu osiągnięcia celu kary może dopuścić się tylko już osadzony (wyrok oznaczony jako R 19/1980, przytoczony w: O. Samaš, H. Stiffel, P. Toman, *Trestný zákon. Stručný komentár*, Bratislava 2006, s. 713).

²² Chodziło o ustawę o policji, pozwalającą policjantowi na usunięcie ze wspólnego mieszkania sprawcy dopuszczającego się przemocy domowej.

„Inne formy zakłócania czynności organów władzy publicznej” (*Iné formy rušenia činnosti verejnej moci*). W tym oddziale znajdują się trzy paragrafy odnoszące się do udaremnienia wykonywania rozstrzygnięć urzędowych; treść dwóch pierwszych objętych wspólnym nagłówkiem była w brzmieniu pierwotnym następująca:

Udaremnianie wykonania rozstrzygnięcia urzędowego (*Marenie výkonu úradného rozhodnutia*)

§ 348

- (1) Kto udaremnia lub istotnie utrudnia wykonanie rozstrzygnięcia sądu lub organu władzy publicznej tym, że:
- a) bez ważnego powodu nie zgłasza się do odbycia kary pozbawienia wolności w terminie określonym przez sąd,
 - b) bez pozwolenia i bez ważnego powodu podczas wykonywania kary zakazu pobytu zatrzymuje się w miejscu lub obwodzie, do którego się ta kara odnosi, albo nie dotrzymuje ograniczeń i obowiązków, które nałożył na niego sąd w związku z wykonywaniem tej kary,
 - c) bez pozwolenia i bez ważnego powodu zatrzymuje się na terytorium Republiki Słowackiej, aczkolwiek wymierzono mu karę wydalenia albo pobyt na terytorium Republiki Słowackiej został mu zakazany,
 - d) wykonuje czynność, do której odnosi się rozstrzygnięcie sądu lub innego organu państwowego o zakazie czynności,
 - e) dopuszcza się poważnego działania, aby udaremnąć cel leczenia ochronnego lub wychowania ochronnego, które zostało na niego nałożone przez sąd, albo w inny sposób, zwłaszcza ucieczką z zakładu, wykonanie takich rozstrzygnięć istotnie utrudnia,
 - f) dopuszcza się poważnego działania, aby udaremnąć cel aresztu lub kary, albo
 - g) dopuszcza się poważnego działania, którym udaremnia wykonanie nałożonego dozoru ochronnego,
- zostanie ukarany pozbawieniem wolności do lat 2.
- (2) Kto udaremnia lub istotnie utrudni w postępowaniu karnym wykonanie rozstrzygnięcia sądu lub innego organu władzy publicznej tym, że:
- a) zniszczy, uszkodzi, uczyni bezużyteczną, zatai, odstąpi lub usunie rzecz, której dotyczy takie rozstrzygnięcie, albo
 - b) ucieknie spod straży, z aresztu lub z wykonania kary pozbawienia wolności albo przy takiej ucieczce innemu pomaga,
- zostanie ukarany pozbawieniem wolności od roku do lat 5.

§ 349

Kto po tym, jak przeciwko niemu bezskutecznie zastosowano środki w cywilnym postępowaniu sądowym zmierzające do wykonania rozstrzygnięcia sądu lub przez sąd zatwierdzonej ugody o wychowaniu małoletnich dzieci, udaremnia wykonanie takiego rozstrzygnięcia lub ugody, albo kto udaremnia wykonanie wstępnego środka nałożonego w cywilnym postępowaniu sądowym dla ochrony osób zagrożonych przemocą lub w sprawach troski sądu o małoletnich, zostanie ukarany pozbawieniem wolności od roku do lat 5.

Trzeci dotyczący badanego zagadnienia paragraf, oznaczony odrębnym nagłówkiem, miał brzmienie następujące:

§ 350

Udaremnianie wykonania rozstrzygnięcia Sądu Konstytucyjnego Republiki Słowackiej (*Ma-
renie výkonu rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky*)

Kto udaremnia lub istotnie utrudnia wykonanie rozstrzygnięcia Sądu Konstytucyjnego Re-
publiki Słowackiej tym, że nie spełnia obowiązku wynikającego z jego rozstrzygnięcia, zostanie
ukarany pozbawieniem wolności do lat 2.

W poprzednim, czwartym oddziale omawianego rozdziału Kodeksu słowac-
kiego, który nosi tytuł „Niektóre formy współdziałania przestępnego” (*Niekto-
ré formy trestnej súčinnosti*), określono też inne przestępstwo, które może mieć
związek z omawianą problematyką.

§ 339

Poplecznictwo (*Nadržovanie*)

- (1) Kto pomaga sprawcy przestępstwa w zamiarze umożliwienia mu uniknięcia ścigania karnego,
kary albo środka ochronnego bądź ich wykonania, zostanie ukarany pozbawieniem wolności
do lat 3; jeżeli jednak pomaga w ten sposób sprawcy przestępstwa, za które ustawa przewiduje
karę łagodniejszą, będzie ukarany tą łagodniejszą karą.
- (2) Kto popełnia czyn wskazany w ust. 1 na rzecz osoby sobie bliskiej, nie jest karany, chyba że
działa w zamiarze:
 - a) udzielenia pomocy osobie, która popełniła przestępstwo zdrady głównej według § 311,
działania przeciwko Republice Słowackiej według § 312, terroru według § 313 i 314, ataku
na konstytucyjny ustrój i zdolności obronne Republiki Słowackiej według § 315 i 316, sa-
botażu według § 317, szpiegostwa według § 318 albo ludobójstwa z § 418, bądź
 - b) uzyskania dla siebie lub kogo innego korzyści majątkowej.
- (3) Kto popełnia czyn wskazany w ust. 1, nie jest karany, jeżeli był do pomocy zmuszony i nie mógł
jej odmówić bez narażania siebie lub bliskiej osoby na ryzyko śmierci, uszczerbku na zdrowiu
lub innej poważnej szkody.

Słowacki Kodeks karny był wielokrotnie nowelizowany. W sprawach bę-
dących przedmiotem badania bez jakichkolwiek zmian pozostały § 350, ust. 2
w § 348 oraz § 339. Nieistotne zmiany redakcyjne dotknęły § 349 (zastąpienie
postępowania cywilnego procesem cywilnym, zastąpienie środka wstępnego
środkiem wykonalnym), natomiast nader istotne przekształcenia dotknęły ust. 1
w § 348. Polegały one na tym, że ustawodawca słowacki:

- pozostawił bez zmian typizację pod lit. a)–d),
- pod nową lit. e) ujął przestępstwo, które popełnia, kto wbrew prawomoc-
nemu rozstrzygnięciu sądu, które zakazuje przyjmowania dotacji, sub-
wencji lub pomocy i wsparcia udzielanego z funduszy Unii Europejskiej,
ubiega się lub przyjmuje dotację, subwencję lub pomoc i wsparcie udzie-
lane z funduszy Unii Europejskiej, albo wbrew prawomocnemu rozstrzy-
gnięciu sądu, które zakazuje uczestnictwa w zamówieniach publicznych,
uczestniczy w nich,
- pierwotną lit. e) ujął jako lit. f) bez zmiany treści,
- pierwotną lit. f) ujął jako lit. g) bez zmiany treści,

- pod nową lit. h) ujął przestępstwo, które popełnia, kto dopuszcza się poważnego lub powtórnego działania, aby udaremnić usunięcie go ze wspólnego mieszkania zarządzone na podstawie przepisu szczególnego albo na podstawie wykonalnego środka orzeczonego przez sąd,
- pod nową lit. i) ujął przestępstwo, które popełnia, kto dopuszcza się poważnego lub powtórnego działania, aby udaremnić zakaz lub ograniczenie kontaktu, wstępu lub zbliżania się wydane i potwierdzone według przepisów szczególnych albo wydane na podstawie rozstrzygnięcia sądu w procesie cywilnym,
- pod nową lit. j) ujął przestępstwo, które popełnia, kto uczestniczy w imprezie publicznej, do której odnosi się kara zakazu uczestniczenia w imprezach publicznych, albo nie dotrzymuje ograniczeń i obowiązków nałożonych na niego przez sąd w związku z wykonywaniem tej kary,
- pierwotną lit. g) ujął jako lit. k) bez zmiany treści,
- pod nową lit. l) ujął przestępstwo, które popełnia, kto wbrew prawomocnemu rozstrzygnięciu, którym mu zakazano kontynuowania prac lub realizacji budowli lub jej zmiany, wykonuje prace lub w inny sposób kontynuuje realizację budowli lub jej zmiany, przy czym nie chodzi o prostą budowę lub drobną budowę według przepisów budowlanych.

2. Prawo czeskie

Po kilku latach kodyfikację prawa karnego materialnego przeprowadził ustawodawca czeski. W rozdziale X „Przestępstwa przeciwko porządkowi w sprawach publicznych” (*Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*) w oddziale czwartym „Inne zakłócenia czynności organu władzy publicznej” (*Jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci*) zamieścił dwa paragrafy, których pierwotna treść była następująca:

§ 337

Udaremnianie wykonania rozstrzygnięcia urzędowego i wydalenia ze wspólnego mieszkania (*Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání*)

- (1) Kto udaremnia lub istotnie utrudnia wykonanie rozstrzygnięcia sądu lub innego organu władzy publicznej tym, że:
- a) wykonuje czynność, która mu była takim rozstrzygnięciem zakazana albo dla której zostało mu odjęte odpowiednie uprawnienie według innego przepisu prawnego,
 - b) zatrzymuje się na terytorium Republiki Czeskiej, aczkolwiek wymierzono mu karę wydalenia albo zdecydowano o jego administracyjnym wydaleniu,
 - c) bez pozwolenia i bez poważnego powodu zatrzymuje się w miejscu lub obwodzie, do którego odnosi się kara zakazu pobytu albo nie dotrzymuje ograniczeń, które zostały na niego nałożone przez sąd w związku z wykonaniem tej kary,
 - d) uczestniczy w imprezie, do której odnosi się kara zakazu wstępu na sportowe, kulturalne lub inne społeczne imprezy albo dopuszcza się innego poważnego działania, aby udaremnić cel takiej kary,

- e) bez poważnego powodu nie zgłosi się na wezwanie sądu do odbycia kary pozbawienia wolności albo w inny sposób bezprawnie unika odbycia takiej kary,
 - f) dopuszcza się poważnego działania, aby udaremnić wykonanie lub cel kary,
 - g) dopuszcza się poważnego działania, aby udaremnić wykonanie lub cel aresztu,
 - h) dopuszcza się poważnego działania, aby udaremnić wykonanie lub cel zabezpieczającej detencji, albo
 - i) dopuszcza się poważnego działania, aby udaremnić wykonanie lub cel leczenia ochronnego lub wychowania ochronnego, które zostały nałożone przez sąd, albo w inny sposób, zwłaszcza ucieczką z zakładu, pomocą przy ucieczce, wykonanie takich rozstrzygnięć istotnie utrudnia, albo udaremnia dozór nałożony przy zakończeniu leczenia ochronnego,
- zostanie ukarany pozbawieniem wolności do lat 3.
- (2) Tak samo zostanie ukarany, kto dopuszcza się poważnego lub powtórnego działania, aby udaremnić wydalenie przeprowadzone według innego przepisu prawnego albo rozstrzygnięcia o przedwstępnym środku zarządnym przez sąd, którym nakłada się obowiązek czasowego opuszczenia wspólnego mieszkania i jego bezpośredniej okolicy i powstrzymania się od wstępu do nich albo obowiązku powstrzymania się przed stycznością z wnioskodawcą i nawiązywania kontaktów z nim.
- (3) Kto udaremni lub istotnie utrudni wykonanie rozstrzygnięcia sądu lub innego organu władzy publicznej tym, że:
- a) zniszczy, uszkodzi, uczyni bezużyteczną, zatai, przekaże lub usunie rzecz lub inną wartość majątkową, której takie rozstrzygnięcie dotyczy, albo
 - b) ucieknie spod straży, z aresztu, z wykonania kary pozbawienia wolności lub zabezpieczającej detencji,
- zostanie ukarany pozbawieniem wolności do lat 5 albo karą pieniężną,
- (4) Kto po tym, jak były przeciwko niemu bezskutecznie użyte środki w cywilnym postępowaniu sądowym zmierzające do wykonania rozstrzygnięcia sądu lub przez sąd zatwierdzonej ugody o wychowaniu nieletnich dzieci, wraz z regulacją kontaktu z dzieckiem, udaremnia wykonanie takiego rozstrzygnięcia lub ugody, albo kto dopuszcza się poważnego działania, aby udaremnić wykonanie rozstrzygnięcia innego organu władzy publicznej dotyczącego wychowania nieletnich dzieci, zostanie ukarany pozbawieniem wolności do roku.

§ 338

Uwolnienie więźnia (*Osvobození vězně*)

- (1) Kto uwalnia więźnia lub osadzonego w związku z zastosowaniem zabezpieczającej detencji, jego ucieczkę organizuje, nakłoni go do ucieczki lub jego ucieczkę przygotowuje, zostanie ukarany pozbawieniem wolności do lat 3, zakazem czynności, przypadkiem rzeczy lub innej wartości majątkowej.
- (2) Pozbawieniem wolności od roku do lat 5 sprawca zostanie ukarany, jeżeli popełni czyn określony w ustępie 1:
- a) z bronią, albo
 - b) jako osoba urzędowa.

Interesujące nas przestępstwo uregulowano również w oddziale ósmym rozdziału dziesiątego, który nosi tytuł „Některé další formy współdziałania przestępczego” (*Některé další formy trestné součinnosti*).

§ 366

Polecznictwo (*Nadržování*)

- (1) Kto pomaga sprawcy przestępstwa w zamiarze umożliwienia mu uniknięcia ścigania karnego, kary albo środka ochronnego bądź ich wykonania, zostanie ukarany pozbawieniem wolności do lat 4; jeżeli jednak pomaga w ten sposób sprawcy przestępstwa, za które ustawa karna przewiduje karę łagodniejszą, będzie ukarany tą łagodniejszą karą.
- (2) Kto popełnia czyn wskazany w ust. 1 na rzecz osoby sobie bliskiej, nie jest karany, chyba że działa w zamiarze:
- a) udzielenia pomocy osobie, która popełniła przestępstwo zdrady głównej (§ 309), obalenia republiki (§ 310), ataku terrorystycznego (§ 311), terrorku (§ 312), udziału w grupie terrorystycznej (§ 312a), finansowania terrorkizmu (§ 312d), wspierania i propagowania terrorkizmu (§ 312e), groźby popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym (§ 312f), ludobójstwa (§ 400), zbrodni przeciwko ludzkości (§ 401), apartheidu i dyskryminacji grupy ludności (§ 402), wojny napastniczej (§ 405a), przygotowania wojny napastniczej (§ 406), stosowania zabronionych środków i sposobów walki (§ 411), dopuszczania się okrucieństwa wojennego (§ 412), prześladowania ludności (§ 413), szabrownictwa (§ 414) albo bezprawnego używania znaków uznawanych na arenie międzynarodowej oraz państwowych (§ 415), bądź
 - b) uzyskania dla siebie lub kogo innego korzyści majątkowej.

W toku licznych nowelizacji doszło do kilku zmian tych przepisów. I tak w § 337 ust. 1 ustawodawca czeski:

- pod pierwotną lit. a) dodał jeszcze jeden wariant odpowiedzialności za przestępstwo polegające na wykonywaniu czynności, do której uprawnienia sprawca utracił²³,
- pozostawił bez zmian pierwotne lit. b) i c),
- pod nową lit. d) ujął przestępstwo, które popełnia, kto narusza zakaz pobytu nałożony na podstawie innego przepisu prawnego,
- pierwotna lit. d) została ujęta jako lit. e),
- pod nową lit. f) ujęte zostało przestępstwo, które popełnia, kto utrzymuje lub chowa zwierzę, do którego odnosi się kara zakazu utrzymywania i chowu zwierząt, albo dopuszcza się innego poważnego działania, aby udaremnąć cel takiej kary,

²³ Chodziło o to, że w odniesieniu do najczęściej orzekanej kary zakazu czynności, jaką był i jest zakaz prowadzenia pojazdów, § 337 ust. 1 lit. a) w brzmieniu pierwotnym wskazywał tylko na dwa warianty: zakaz orzeczony przez sąd za przestępstwo lub przez organ administracyjny za wykroczenie oraz odjęcie uprawnienia decyzją administracyjną (np. ze względu na stan zdrowia). Tymczasem czeska ustawa o ruchu drogowym (zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu) przewiduje, że kierowca traci prawo jazdy z mocy samego prawa, jeżeli „uzbiera” 12 punktów karnych. Komentator tekstu pierwotnego zauważył, że § 337 ust. 1 lit. a) tego trzeciego wariantu nie obejmuje, bo to nie zakaz ani odjęcie, lecz automatyczny skutek prawny. Ponadto wskazał, że sądy do tego podchodzą różnie i opowiedział się za rozwiązaniem tego problemu zajęciem stanowiska przez Sąd Najwyższy (zob. B. Horký, [w:] F. Novotný [et al.], *Trestní zákoník 2010, stav k. 1.4.2010. Komentář, judikatura, důvodová zpráva*, Praha 2010, s. 700). Stało się inaczej – ustawodawca znoveelizował lit. a) w § 337 ust. 1, dodając ów trzeci wariant.

– pierwotne litery e)–i) zostały ujęte jako lit. g)–k) bez zmiany treści.

Maksimum kary pozbawienia wolności grożącej za przestępstwa z § 337 ust. 1 zostało obniżone z 3 lat do 2 lat.

Bez zmian pozostały ust. 2 i 4 w § 337.

Z dyspozycji § 337 ust. 3 lit. a) ustawodawca czeski usunął wskazanie, że przedmiotem zniszczenia itd. jest alternatywnie z rzeczą inna wartość majątkowa, a z sankcji przewidzianej w § 338 ust. 1 usunął możliwość orzeczenia przepadku innej wartości majątkowej²⁴. Innych zmian w § 337 i 338 ustawodawca czeski nie wprowadził.

Z kolei § 366 uległ zmianom w zakresie dodania nowych typów przestępstw do katalogu z ust. 2 lit. b).

Sprawcą większości badanych przestępstw może być tylko ten, kogo rozstrzygnięcie bezpośrednio dotyczy. Zrozumiałe bowiem jest, że np. przestępstwa niezgłoszenia się do odbycia kary pozbawienia wolności dopuścić się może tylko ten, kto otrzymał z sądu wezwanie do stawienia się w zakładzie karnym, a ucieczki z aresztu – tylko ten, kto został aresztowany. Ale są wśród nich także przestępstwa ogólnosprawcze, bo np. każdy może działać z zamiarem udaremnienia osiągnięcia celu kary, dostarczając więźniom narkotyków, a także każdy może usunąć rzecz podlegającą przepadkowi, aby uniemożliwić wykonanie orzeczenia o przepadku. Każdy też może być sprawcą przestępstwa poplecznictwa, chociaż trzeba pamiętać o wyłączeniu odpowiedzialności, gdy sprawca pomógł osobie bliskiej.

Warto zauważyć, że w doktrynie czeskiej wskazuje się, iż jeżeli ktoś udzielił pomocy sprawcy przestępstwa według § 337 ust. 1 lit. e)–i) (chodzi o pierwotne brzmienie tego paragrafu) albo według § 337 ust. 3 lit. b) w zamiarze umożliwienia mu uniknięcia ścigania karnego, kary albo środka ochronnego bądź ich wykonania, dopuszcza się przestępstwa poplecznictwa według § 366²⁵.

3. Odpowiedzialność karna osób prawnych

Dla dopełnienia obrazu odpowiedzialności za przestępstwa udaremniania lub utrudniania rozstrzygnięcia urzędowego należy jeszcze krótko odnieść się do problematyki odpowiedzialności osób prawnych za te przestępstwa. Zarówno czeski, jak i słowacki Kodeks karny opiera się na klasycznej koncepcji zakładającej wyłączność odpowiedzialności osób fizycznych. W obu państwach została

²⁴ Te zmiany zostały spowodowane tym, że w katalogu kar zamieszczonym w § 52 č.TrZ pod lit. f) w brzmieniu pierwotnym została wskazana kara „przepadku rzeczy lub innej wartości majątkowej”. Nowelą z 2011 r. usunięto tę „inną wartość majątkową” i pod lit. f) pozostała tylko kara przepadku rzeczy.

²⁵ S. Rizman, [w:] P. Šamal [et al.], *Trestní zákoník II. Zvláštní část. Komentář*, Praha 2012, s. 3198.

wszakże wprowadzona odpowiedzialność karna osób prawnych, ale nie w kodeksach²⁶, lecz w ustawach specjalnych o odpowiedzialności karnej osób prawnych, najpierw w czeskiej z dnia 27 października 2011 r.²⁷, a następnie w słowackiej z dnia 13 listopada 2015 r.²⁸ Obie ustawy przyjęły koncepcję tzw. właściwej odpowiedzialności karnej osób prawnych²⁹, polegającej na realizowaniu jej w sądowym postępowaniu karnym przeciwko osobie prawnej za popełnione przez osobę fizyczną przestępstwo kodeksowe (innych nie ma) przypisywane na podstawie odpowiednich reguł osobie prawnej nawet bez konieczności zidentyfikowania osoby fizycznej, która dopuściła się przestępstwa, zakończone wymierzeniem kary osobie prawnej³⁰.

Ustawodawca czeski w tekście pierwotnym ustawy o odpowiedzialności karnej osób prawnych przyjął w § 7 konstrukcję tzw. delimitacji pozytywnej, wskazując, za jakie przestępstwa kodeksowe osoba prawna może odpowiadać. Wśród nich znajdowało się przestępstwo z § 337 č.TrZ, nie było natomiast przestępstwa z § 338 č.TrZ. Komentatorzy tekstu pierwotnego ustawy uznali, że *de lege ferenda* pożądane jest poddania wykazu z § 7 dokładnej rewizji³¹. Stało się nieco inaczej, nowelą z 2016 r. ustawodawca czeski zmienił bowiem § 7, przechodząc do konstrukcji tzw. delimitacji negatywnej – osoba prawna odpowiada za każde przestępstwo kodeksowe z wyjątkiem tych wyraźnie w przepisach wskazanych. W nowym brzmieniu § 7 ustawy wyklucza odpowiedzialność karną osoby prawnej m.in. za przestępstwo z § 338 č.TrZ, w istocie zatem nic się nie zmieniło.

Ustawodawca słowacki w tekście pierwotnym ustawy o odpowiedzialności karnej osób prawnych przyjął w § 3 konstrukcję tzw. delimitacji pozytywnej. Wśród przestępstw, za które odpowiadają osoby prawne, nie było przestępstw

²⁶ Warto wszakże zauważyć, że w skierowanym do parlamentu w 2004 r. rządowym projekcie kodeksu karnego znajdował się rozdział piąty części ogólnej o odpowiedzialności karnej osób prawnych, ale ta propozycja nie została przez parlament zaakceptowana. Zob. D. Mašľanová, [w:] J. Ivor [et al.], *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*, Bratislava 2006, s. 125.

²⁷ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

²⁸ Zákon č. 91/2016 Z.z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

²⁹ J. Jelínek, *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice. Problémy a perspektivy*, Praha 2019, s. 175.

³⁰ Dla porządku należy wspomnieć, że w prawie słowackim w 2010 r. wprowadzono w § 83a i 83b sl.TrZ tzw. niewłaściwą odpowiedzialność karną osób prawnych, umożliwiającą w pewnych sytuacjach sankcjonowanie osoby prawnej za przestępstwo osoby fizycznej nie karą, lecz środkiem ochronnym w postaci konfiskaty odpowiedniej sumy pieniężnej, a w odniesieniu do najpoważniejszych przestępstw – konfiskaty mienia. Rozwiązanie to okazało się całkowicie chybione, przez 5 lat obowiązywania tych przepisów nie odnotowano bowiem ani jednego przypadku jego zastosowania. Słowacką ustawą z 2015 r. uchylono § 83a i 83b sl.TrZ wraz z przejściem do koncepcji tzw. właściwej odpowiedzialności karnej osób prawnych.

³¹ J. Jelínek, J. Herczeg, *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s jidikaturou*, Praha 2013, s. 67.

udaremniania lub utrudniania wykonania rozstrzygnięcia urzędowego. Komentatorzy słowaccy wyrazili pogląd, że ustawodawca przyjął tzw. model minimalny, tj. odpowiedzialność osób prawnych za taksatywnie wskazane przestępstwa, za których popełnienie zobowiązania międzynarodowe wymagają ścigania osób prawnych. Ten wykaz został jednak rozszerzony w parlamencie o kilka innych przestępstw. Komentatorzy uznali, że prawdopodobne jest, iż katalog zamieszczony w § 3 zostanie rozszerzony³². Tak się też stało. Podczas jednej z nowelizacji do § 3 tej ustawy dopisano przestępstwo z § 348 sl.TrZ, w efekcie czego osoba prawna może odpowiadać za to przestępstwo, nie ma natomiast odpowiedzialności osób prawnych za przestępstwa z § 349 i 350 sl.TrZ.

Powyższe uwagi traktujemy jako wprowadzenie do części drugiej artykułu, w której rozwiązania słowackie i czeskie zostaną zsyntetyzowane i porównane z regulacjami polskimi dotyczącymi interesujących nas przestępstw.

BIBLIOGRAFIA

- Čič M., *Teoretické otázky československého trestného práva*, Bratislava 1982.
Horak M., Rolenc O., *Zákon o přečinech. Komentář*, Praha 1975.
Horký B., [w:] F. Novotný [et al.], *Trestní zákoník 2010, stav k. 1.4.2010. Komentář, judikatura, důvodová zpráva*, Praha 2010.
Jelínek J., *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice. Problémy a perspektivy*, Praha 2019.
Jelínek J., Herczeg J., *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou*, Praha 2013.
Mašl'ánová D., [w:] J. Ivor [et al.], *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*, Bratislava 2006.
Rizman S., [w:] P. Šamal [et al.], *Trestní zákoník II. Zvláštní část. Komentář*, Praha 2012.
Samaš O., Stiffel H., Toman P., *Trestný zákon. Stručný komentár*, Bratislava 2006.
Záhora J., Šimovček I., *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb*, Bratislava 2016.

ABSTRACT

The article presents criminal law solutions for preventing or obstructing the execution of various official decisions in force in Czechoslovakia in the past and now in Slovakia and the Czech Republic. These remarks are an introduction to the considerations that will be included in the second part of the study.

Keywords: Slovak criminal law; Czech criminal law; preventing or obstructing the execution of an official decision

³² J. Záhora, I. Šimovček, *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb*, Bratislava 2016, s. 69.

ABSTRAKT

W artykule przedstawiono rozwiązania prawnokarne dotyczące udaremniania lub utrudniania wykonania różnego rodzaju rozstrzygnięć urzędowych obowiązujące dawniej w Czechosłowacji oraz obecnie w Słowacji i Czechach. Uwagi te stanowią wprowadzenie do rozważań, które zostaną zawarte w drugiej części opracowania.

Słowa kluczowe: słowackie prawo karne; czeskie prawo karne; udaremnianie lub utrudnianie wykonania rozstrzygnięcia urzędowego